TRANH CHẤP VÀ GIẢI QUYẾT TRANH CHẤP VỀ MÔI TRƯỜNG Ở VIỆT NAM

HOÀNG VĂN VY
PCT Cục Kiểm soát hoạt động bảo vệ môi trường

NỘI DUNG:

1. Thực trạng khiếu nại, tố cáo và giải quyết tranh chấp về môi trường;
2. Vai trò của UBND các cấp trong việc giải quyết tố cáo và tranh chấp môi trường;
3. Thực hiện quyền khiếu nại, tố cáo của công dân theo quy định của pháp luật;
4. Thẩm quyền, trình tự giải quyết khiếu nại, tố cáo của UBND các cấp.
5. Đề xuất, kiến nghị

1. Thực trạng:

❖Khiếu nại, tố cáo, tranh chấp môi trường ngày càng gia tăng cùng với sự phát triển KT-XH

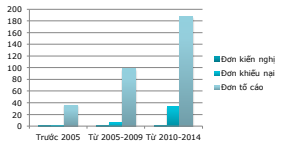

❖Khiếu nại, tố cáo, tranh chấp môi trường thường phát sinh tại các địa phương có công nghiệp phát triển;

❖84% là tố cáo, tranh chấp môi trường, 15% khiếu nại và 01% là kiến nghị:

Các dạng kiến nghị, khiếu nại, tố cáo:

1. Kiến nghị: Là việc công dân đề nghị Nhà nước một vấn đề gì đó làm cho môi trường tốt hơn;

2. Khiếu nại:

❖Khiếu nại QĐ hành chính

❖Hành vi hành chính

3. Tố cáo và tranh chấp MT:

❖Tố cáo tổ chức, cá nhân gây ô nhiễm MT;

❖Tranh chấp: Trong việc sử dụng các thành phần MT; Xác định nguyên nhân gây ô nhiễm, suy thoái MT, bồi thường thiệt hại.

Về tranh chấp môi trường:

Một số vụ việc điển hình:

❖Vụ nhiễm điện do đường dây 220 tại Đại Từ Thái Nguyên:

- *Nội dung*: Người dân tố cáo EVN vận hành đường dây 220KV ảnh hưởng đến sức khỏe người dân;
- *Kết quả xác minh*: bút thử điện trên người sáng UBND các cấp đã giải quyết nhưng vẫn tố cáo;
- *Nguyên nhân*: Do tâm lý, do EVN không bồi thường thiệt hại như đã cam kết, do bị đối tượng xấu kích động, do di dời không triệt để;
- *Giải pháp*: Bồi thường, hỗ trợ di dời;
- *Kết quả*: Giải quyết dứt điểm.

(Tiếp)

❖ Vụ Công ty CP Cao Hà tố cáo Công ty TNHH Kính Việt Hưng tại Hưng Yên gây ô nhiễm không khí khí:

- Kết quả xác minh: UBND các cấp đã giải quyết đo đạc và yêu cầu Công ty TNHH kính Việt Hưng khắc phục nhưng dân vẫn tố cáo;
- Nguyên nhân: Vi phạm quy hoạch SD đất, môi trường ô nhiễm và do 2 dự án quá gần nhau khoảng 50m gây phản cảm;
- Giải pháp: Yêu cầu xử lý khí thải, cho phép Công ty V.A.P xây nhà xưởng giữa 2 Công ty tranh chấp.
- Kết quả: Giải quyết dứt điểm;

(Tiếp)

❖Vụ Công ty TNHH Vedan Việt Nam gây ô nhiễm môi trường sông Thị Vải:

- Kết quả xác minh: sông Thị vải bị ô nhiễm nặng do các doanh nghiệp;
- Nguyên nhân: Dùng mô hình lan truyền ô nhiễm xác định VD đóng góp 74% ô nhiễm sông Thị Vải.
- Giải pháp: Xử phạt, truy thu phí, buộc đầu tư xử lý chất thải đạt QCVN, UBND 3 tỉnh/thành phố, Bộ TNMT và các hội **làm trung gian** yêu cầu VD bồi thường cho người dân bị ảnh hưởng.
- Kết quả đã giải quyết dứt điểm.

2. Vai trò của UBND các cấp

❖ Nguyên tắc theo Luật TC: Tố cáo nội dung liên quan đến chức năng QLNN của cơ quan nào, cơ quan đó có trách nhiệm giải quyết;

❖Theo Luật BVMT:

- UBND cấp tỉnh: giải quyết tranh chấp, khiếu nại, tố cáo, kiến nghị; phối hợp giải quyết các vấn đề môi trường liên tỉnh;
- UBND cấp huyện giải quyết tranh chấp, khiếu nại, tố cáo, kiến nghị về BVMT và các quy định khác có liên quan.
- UBND cấp xã hòa giải các tranh chấp về MT.

(Tiếp)

❖ UBND cấp tỉnh và cấp huyện có thẩm quyền giải quyết TC, tranh chấp MT;

❖UBND cấp xã có trách nhiệm hòa giải.

❖UBND các cấp:

- Xác định nguyên nhân gây ô nhiễm, mức độ thiệt hại và giải quyết bồi thường thiệt hại;
- Thường giữ vai trò trung gian trong việc tự thỏa thuận giữa các bên và trọng tài giải quyết bồi thường thiệt hại.

3. Thực hiện quyền KN, TC của công dân

❖Khi phát hiện tổ chức, cá nhân có hành vi vi phạm pháp luật về BVMT, công dân cần:

- Báo cho UBND cấp huyện để biết, nếu tổ chức, cá nhân vi phạm trong phạm vi 1 huyện;
- Báo cho UBND cấp tỉnh nếu trong phạm vi từ 02 huyện trở lên;
- Báo cho Bộ Tài nguyên và Môi trường nếu trong phạm vi từ 02 tỉnh trở lên;

❖Nội dung tố cáo phải cụ thể theo quy định tại Điều 19 Luật Tố cáo.

4. Thẩm quyền, trình tự giải quyết KN, TC

❖ Thẩm quyền:

- UBND cấp huyện có trách nhiệm xác định nguyên nhân, giải quyết lần đầu đối với TC phát sinh trên phạm vi của huyện;
- UBND cấp tỉnh có trách nhiệm xác định nguyên nhân, giải quyết lần đầu đối với TC phát sinh trên địa bàn từ 02 huyện trở lên;
- UBND cấp xã có thẩm quyền xác định nguyên nhân, hòa giải các tranh chấp phát sinh trên phạm vi xã.

(Tiếp)

❖Trình tự giải quyết:

- Xử lý đơn tố cáo về môi trường:

B_1: Xác định địa điểm, phạm vi, mức độ ô nhiễm, mức độ thiệt hại;

B_2: Xác định nguyên nhân, xuất phát điểm của nguồn gây ô nhiễm;

B_3: Kiểm tra nguồn thải gây ô nhiễm, đo đạc, lấy mẫu phân tích;

B_4: Đánh giá ảnh hưởng của nguồn thải đến khu vực bị ô nhiễm;

(Tiếp)

B_5: Tổ chức đối thoại công khai giữa người tố cáo và người bị tố cáo;

B_6: Xử phạt, yêu cầu khắc phục tình trạng ON

- Giải quyết bồi thường thiệt hại về MT

B_1: Xác định địa điểm, phạm vi, mức độ ô nhiễm môi trường, mức độ thiệt hại (ghi nhận bằng biên bản) do ô nhiễm theo nội dung đơn tố cáo;

(Tiếp)

B_2: Xác định nguyên nhân, xuất phát điểm của nguồn gây ô nhiễm;

B_3: Kiểm tra nguồn thải gây ô nhiễm, đo đạc, lấy mẫu phân tích;

B_4: Sau khi có kết quả đo đạc, phân tích tiến hành so sánh và đánh giá ảnh hưởng của nguồn thải đến khu vực bị ô nhiễm (vượt bao nhiêu lần QCVN?); Xác định nguyên nhân gây ô nhiễm và thiệt hại về môi trường;

(Tiếp)

B_5: Tổ chức đối thoại công khai giữa người tố cáo và người bị tố cáo;

B_6: Xử phạt, có văn bản yêu cầu khắc phục tình trạng ô nhiễm (đầu tư xử lý ô nhiễm, tạm dừng hoạt động, di dời);

B7: Xác định mức bồi thường thiệt hại của từng chủ thể gây ô nhiễm.

(Tiếp)

Trên cơ sở dữ liệu, chứng cứ và kết quả tính toán thiệt hại, cơ quan có thẩm quyền giải quyết bồi thường theo các hình thức sau đây:

+ Thỏa thuận việc bồi thường với người gây thiệt hại;

+ Yêu cầu trọng tài giải quyết;

+ Khởi kiện tại tòa án.

5. Đề xuất, kiến nghị

❖Xây dựng hành lang pháp lý để giải quyết các tranh chấp về môi trường (phương pháp tính toán, xác định phạm vi, mức độ thiệt hại, suy giảm của các thành phần môi trường, sức khỏe và kinh tế,…)

❖Ở Việt Nam hiện nay trong 03 bước: Tự thoả thuận; yêu cầu trọng tài giải quyết và khởi kiện tại toà án. Trong đó cần ưu tiên dựa trên cơ sở "tự thoả thuận của các bên"

(Tiếp)

- Để việc giải quyết được bồi thường thiệt hại cần có sự tham gia của các nhà khoa học, Cơ quan QLNN, các đoàn thể xã hội, nghề nghiệp,... cần có thiện chí của bên gây thiệt hại và bên bị thiệt hại.
- Việc khởi kiện ra Tòa án để yêu cầu bồi thường về môi trường là rất khó khăn - do thiếu căn cứ pháp lý.

(Tiếp)

- Để giải quyết dứt điểm các vụ việc cần phải nghiên cứu biết được nguyên nhân sâu xa phát sinh khiếu kiện để có định hướng giải quyết thấu lý, đạt tình.
- Trong thời gian tới, cần phải tiếp tục nghiên cứu, hoàn thiện hệ thống chính sách, pháp luật để đảm bảo vừa có hành lang pháp lý, vừa đảm bảo căn cứ khoa học và thực tiễn giải quyết các tranh chấp, khiếu kiện về MT.